

SIONULU ROMANESCU

fóia besericésca, literaria si scolastica.

Vien'a,

15. Octobre
1865.

Sionulu rom. ese de dóce ori pre luna, in l. si 15. a. lunci, cuprindendu o cóna si diumetate. Pretiulu pre unu anu e 4 fl. v. a., pre diumetate de anu 2 fl. v. a. Pentru tiere afara de Austri'a se mai adauge portulu postalu.

N^o
8

Prenumerarea se face la redactiune in seminariulu gr. c. centralu din Vien'a (Schönlaterngasse Nr. 10), si la p. t. domni corespondinti. Tóte epistolele sunt de a se tramite la redactiune francate. Corespondintiele nepublicate se voru arde. Scrisori anonime nu se primescu.

Annu
I.

CUPRINSULU: Credinti'a si institutiunile besericeí romanesci gr. c. (urmare). — Psalmulu 136 (poema). — Reflectari la „Viéti'a lui Isusu“ scrisa de Renan (urmare). — Actele duoru sínóde díecesane romanesci gr. cat. — Unu cerculariu protopopescu. — Corespondintie: Beiusiu (daruri episcopesci, cerculariu in treb'a scóloru.) De la gur'a Siienui (nelinisciri confesiunali, starea scóloru, prenumerare la „Sionu“.) — Anvonulu: ajutorirea seau amorea deapropelui (finea). — Ochire prin lumea política. — Varietati.

Credinti'a si institutiunile besericeí romanesci gr. catolice.

(urmare.)

Amintitele acte sinodali in limb'a latina, decopiate din archivulu episcopescu din Blasiu si estrase din protocolulu unirei de a. 1699 si 1700, suna in urmatoriulu modu:

Sessio secunda.

Altera die convenerunt archiepiscopus et reliqui de clero, consultareque coeperunt ratione ineundaé unionis; et quidem consultatum est ratione ritus, ne aliquomodo ritus aut disciplina sensim mutaretur et substitueretur Latinae ecclesiae. Dein calendario veteri ne substituat novum, sed donec et reliqui ritus Graeci nonuniti in ditionibus Austriae domus penes veteris calendarii usum manebunt, ita et uniti maneant. Praeterea uniti ubique possint habere sui ritus templa, nec ubi fors pauci essent Valachi uniti, et carerent parochis, cogantur a Latinis parochis suscipere sacramenta, sed possint advocare sui ritus sacerdotem. Ne in judiciis secundum Latinum jus canonicum, sed secundum Graecae ecclesiae canones et disciplinam procedatur. Ad plura quam quatuor illa puncta nullo sub praetextu adigatur ecclesia Valachica. Immunitas omnimoda ecclesiis et ecclesiasticis ritus Graeci Valachis, sicut ecclesiis et ecclesiasticis Latini ritus, concedatur, nec habeantur uniti amplius ut tolerati, sed ut patriae filii recepti. — Hoc postquam bene discusserunt, appromiserunt se amplexuros unionem, sed sequenti sub declaratione:

Primo. Sacram unionem continentia 4 puncta perpetuo et irremissibiliter ecclesia Valachica observet et teneat, ad plura autem nullo sub praetextu adigatur. Puncta autem quatuor, unionem continentia, sequentia sunt: 1) Romanum Pontificem esse caput totius per orbem diffusae ecclesiae. 2) Panem asymum sufficientem esse materiam sacramenti eucharistiae. 3) Praeter caelum, sedem beatorum, et infernum, carcerem damnatorum, tertium dari locum, in quo animae nondum expiatae detinentur et purificantur. 4) Spiritum sanctum, tertiam in Trinitate personam, a Patre et Filio procedere.

Secundo. Ius canonicum, Valachico idiomate Pravila nuncupatum, exceptis iis, quae unioni sacrae contrariari reperirentur, maneat in vigore suo, et juxta illud in iuribus procedatur.

Tertio. In functione ecclesiastica existentes sacerdotes, administri ecclesiastici, nempe diaconi, cantores sive magistri seu aeditui, iisdem prorsus iuribus, privilegiis, exemptionibus ac immunitatibus frui ac gaudere debeant, quibus sacerdotes Romano-catholici sive ritus Latini, juxta sacrorum canonum sancita et divorum Hungariae regum statuta, frui ac gaudere dignoscuntur.

Quarto. Valachi seculares Romanae ecclesiae uniti ad omnis generis officia, quemadmodum aliarum in patria receptorum nationum et religionum homines, promoveantur et applicentur, eorumque filii ad scholas Latinas catholicas et ad fundationes scholasticas sine discrimine suscipiantur.

Quinto. Archiepiscopo Valachicae ecclesiae unitae de competenti subsistentia provideatur. — Sic finita est hujus diei sessio.

b) Institutiunile besericeí nóstre, precumu si ritulu ei sunt asigurate prin conciliulu de la Lugdunu din 1274 si prin conciliulu ecumenicu de la Florentia tienutu in 1439, care a concesu gr. catoliciloru a-se folosi cu disciplin'a si datinele cele aprobate besericesci, cá gr. catolicii se póta avé preoti casatoriti inainte de chirotonire, cá preotii gr. catolici se póta portá barba, cá preotii gr. catolici se póta celebrá sant'a liturgia cu pane dospita, dupa cumu se celebrédia in beseric'a nóstra romana gr. cat. si in tempulu presinte.

c) Se asigurédia prin regulele pontificelui romanu Leone alu X., care in ordinatiunea sa din anulu 1521 a demandatu: cá preotii romano-cat. se nu se mestece in functiunile gr. catoliciloru; cá pentru lucrurile gr. catoliciloru, unde acesti nu au episcopu gr. cat., ci numai pe episcopulu latinu, ei se aiba vicariu gr. cat., care e amblatu in lucrurile gr. catoliciloru si care se judece lucrurile acelor'a; cá episcopulu romano-catolicu se nu se mestece in regimenulu si jurisdictiunea episcopului gr. cat.; cá episcopulu gr. cat. se aiba juredictiune propria asupr'a gr. catoliciloru; cá se se observédie privilegiele preotiloru gr. cat., a besericeiloru si a monastiriloru loru, si cá nime se nu hulésca ritulu si datinele gr. catoliciloru, dupa cumu se vede din tectulu latinu a acelei ordinatiuni, care se afla in Codicele diplomaticu a lui Georgiu Fejér la pag. 32 si in Enchiridionulu dreptului canonicu a besericeí gr. catolice orientale scrisu de Iosifu Papp-Szilágyi la pag. 619, si la altii.

d) Se asigurédia prin ordinatiunea pontificelui romanu Benedictu XIV., care pre tempulu episcopului romanescu unitu Petru Paulu Aronu in interesulu disciplinei si a ritului besericei gr. cat. romanesci a opritu: se nu se primésca unitii la relegiunea romano-catolica (dupa cumu citimu in Acte si fragmente de T. Cipariu, la pag 110); care pontifice in constitutiunea a 87. §. 3. despre rituri a decretatu, cumca nimerui nu e iertatu, neci patriarchului, neci episcopului sub nice unu pretestu a innoi ce-va in disciplina si in rituri, si a demandatu a-se observá ritulu si datinele de la santii parinti primite. („De ritibus igitur et moribus ecclesiae Graecae illud inprimis generatim statuendum decrevimus, nemini licuisse aut licere, quovis titulo et colore et quacumque auctoritate aut dignitate, etiamsi patriarchali aut episcopali, prefulgeat, quidquam innovare aut aliquid introducere, quod integram exactamque eorumdem observationem imminuat. — — Ritus et mores a patribus traditos omnino servari mandamus.“)

e) Sunt asigurate prin intentiunea mamei beserici de la Rom'a de a conservá disciplin'a cea legala si ritulu besericei orientale dreptu-credintiöse in integritatea si puritatea loru, care mama beserica niceodata n'a vatematu datinele cele aprobate ale besericei orientale gr. cat. nici ritulu ei, dupa cumu se scie din mai multe documente demne de credintia, si anume: α) Din brevea pontificelui romanu Leone alu IX. data càtra orientali, care in §. 9 scrie: „Ecce in hac parte Romana ecclesia quantum discretior, moderatior et clementior vobis est! Siquidem cum intra et extra Romam plurima Graecorum reperiantur monasteria sive ecclesiae, nullum eorum adhuc perturbatur vel prohibetur a paterna traditione sive sua consuetudine, quin potius svadetur et admonetur eam observare“. „Eacă in acést'a privintia beseric'a romana cu càtu e mai discreta, mai moderata si mai indurata decátu voi; càci in si afara de Rom'a aflandu-se mai multe monastiri seau beserici grecesci, nice un'a dintre acelea nu se conturba nice se opresce de la traditiunea parintiésca seau datin'a sa, ci inca se svatuesce si se admonédia a-o observá“. β) Din bulariulu pontificelui romanu Benedictu XIV. cu inceputulu: „Imposito Nobis“, constitutiunea 43, care scrie despre beseric'a rom. cat. de la Rom'a: „Nunquam ecclesiae Latinae mens fuerit, ut Graecorum ritus destrueret; quin potius eorum semper conservationi, quantum fas esset, nec non eorumdem apud Graecos fideles observantiae prospexerit“. „Neciodata nu i-a venitu in minte besericei latine de a stricá ritulu Greciloru, ci s'a ingrigitu inca, precátu s'a potutu, cá riturile loru se se conserve, si la credintiosii greci acelea se se tiena“. γ) Din literеле apostolice ale pontificelui romanu Piu alu IX. din anulu 1862, date in caus'a besericiloru orientali, cari intre altele au acestea: „Hinc ipsi decessores Nostri non solum in animo nunquam habuere orientales gentes ad ritum Latinum ducere, verum etiam, quoties opportunum esse existimarunt, luculentissimis verbis clare aperteque declararunt, se nolle proprios orientalium ecclesiarum ritus, utpote venerabili suae originis antiquitate et sanctorum Patrum auctoritate commendatos, destruere vel immutare, sed unice velle, ne quid in ritus ipsos forsitan induceretur, quod fidei catholicae adversetur, vel periculum generet animarum, vel ecclesiasticae deroget honestati, quemadmodum immortalis memoriae Benedictus XIV.,

decessor Noster, copiose demonstravit suis encyclicis litteris, ad orientales missionarios die 16. Iulii anno 1755 datis, quarum initium ‚Allatae sunt‘. Quodsi orientales ritus alicujus arbitrio aliquando immutati fuerint, id nunquam Apostolicae huic Sedi est tribuendum“. „Deunde predecesorii nostri nu numai n'au avutu de cugetu gintile orientale a-le aduce la ritulu latinu; fóra inca, de câte ori au aflatu a fi de lipsa, cu cuvente prealuminate curatu au dechiaratu, cà nu voescu a stricá seau a mutá propriele rituri ale besericiloru orientali, insemnate pentru venerabil'a anticitate a originei loru si pentru auctoritatea santiloru parinti, ci cà numai acea un'a vreu, cá nucum'va in riturile loru se se introduca ce-va, ce s'ar improtív credintiei catolice seau ar aduce periculu sufletelor si ar derogá onórei besericesci, precumu nemoritoriulu Benedictu alu XIV., predecesorulu nostru, prelargu a demustratu in literele sale enciclice, date càtra misiunarii din resaritu in 16 Iuliu 1755, a caroru inceputu e ‚Allatae sunt‘. Déca cum'va riturile orientali prin arbitriulu carui-va s'au mutatu, aceea neciodata nu trebue se se atribue acestui scaunu apostolicescu“.

f) Se asigurédia prin intentiunea si a preafericitului patriarchu alu Romei de acumu, Piu alu IX., care misi-catu de binele besericei romanesci gr. cat. si a natiunei romane, la propunerea preabunului nostru imperatu Franciscu Iosifu I., invoindu-se si primatele remnului Ungariei Ioanu Scitovszky, spre a intarí beseric'a rom. gr. cat. si institutiunile ei cele aprobate si ritulu ei, prin bul'a sa din 6 calend. Decembre 1853 confirmá restauratiunea metropoliei romanesci gr. catolice de Alb'a-Iuli'a in Transilvani'a si redicarea altoru dóue episcopie romanesci gr. cat., adica a Lugosiului in Banatu si a Armenopolului seau Ghierlei in Transilvani'a, si le canonisá, si in bul'a erectiunaria capitulele romane gr. cat. ale acestoru episcopate le numí *presbiterie*, dupa numirea orientala; care, precumu documentédia mai multe fapte ale Santiei sale, si anume cerculariele scrise in caus'a besericiloru orientului, cásí predecesorii pontifici voesce a conservá curata disciplin'a si ritulu besericei gr. catolice; care prin delegatiunea sa la Blasiu trimisa in 1858 s'a esprimat, cà nu voesce a introduce in beseric'a nóstra romana gr. cat. celibatulu cá la Latini, cà nu vre a prescrie Romaniloru gr. cat. instructiunea matrimoniala *rauscher-iana*, cà nu voesce a stramutá disciplin'a aprobata a besericei rom. gr. cat., dupa cumu s'a dechiaratu prin acést'a delegatiune in conferintiele de la Blasiu, in tempulu memoratu tienute, inaintea metropolitului si a episcopiloru sufragani; care in urma a concesu, cá fostulu protopopu gr. c. alu Turdei, Elia Vlas'a, se póta fi la capitululu rom. metropolitanu gr. cat. de la Blasiu cá in-soratu canonicu. — In fine

g) institutiunile besericei romane gr. cat. si ritulu ei sunt asigurate prin alipirea Romaniloru gr. cat. de ele, cari asia sunt de legati de institutiunile loru besericesci cele aprobate si de ritulu besericei loru, incátu neci armele cele sangeróse ale lui Ludovicu celu mare, regelui Ungariei, aru fi in stare a-i desface de datinele loru cele besericesci aprobate si legalmente usitate din seclii cei antichi inca. Mai demultu unii, cuprinsi de fanatismulu religiunariu, au cercatu cu moduri necuviintiöse pre Romanii gr. cat. in unele parti a-i aduce la ritulu latinu, precumu se scie acestu lucru din or-

dinatiunea pontificelui romanu Leone alu X. din 1521 data incontr'a acelor'a, cari turburau pre gr. cat. in institutiunile loru cele aprobate, precumu marturisesce mai incolo demandarea episcopului romano-cat. transilvanu, Iosifu Baytai, data din Sabiiu in 3 Octobree 1763 incontr'a aceloru preoti romano-cat., carii se sileau pre cãi nelegali si necuviintiose a trage pe Romanii gr. cat. la ritulu latinu, si precumu documentedia si istori'a despre unii regi vechi ai Ungariei, cari cu armele voiau a aduce pre Romani la legea romano-cat. Inse de la aceste impregiurari si lucrari contrarie constitutiuniloru pontificesci si decreteloru congregatiunei de „propanda fide“ de la Rom'a nu este iertatu a incheia la beserica Romei si la pontificii romani, cari in generalu considerati, dupa cumu scrie pontificele romanu Benedictu alu XIV. in literele enciclice din 1755 mai susu amintite, dupa cumu recunosc si pontificele romanu Piu alu IX. in epistol'a apostolica scrisa in caus'a orientaliloru, si dupa cumu documentedia mai multe fapte de a pontificiloru romani facute in favorea disciplinei si a ritului orientalu, au pusu multa silintia pentru conservarea institutiuniloru legali si a ritului orient. gr. cat., si au fostu cu respectu cãtra acestea, in cãtu a pretinsu legalitatea loru; pentru cã o incheiare cã acest'a de la abusurile unoru ómeni e peccatósã, si a culpã in generalu pre mam'a beserica de la Rom'a si pre pontificii romani pentru abusurile unoru particulari nesocotiti nu ar fi alt'a, fora a lucrã asemenea aceloru ómeni neintiepti, cari pentru vatemarile unoru particulari se turbura asupr'a orasiului intregu si asupr'a besericeii intregi, care niceodata nu le-a gresitu, ma le-a fostu loru de scutintia in tempuri vitrege si viforóse, si le-a intinsu multe binefaceri.

Gavrila Popu, canonicu.

Psalmulu 136. *)

Departa de a nóstra tíera,
La riulu de la Vavilonu,
Damnati la servitute-amara,
Sborãmu cu dorulu la Sionu;
Si-ah plangemu tainicu si gelimu
Frumos'a tíera, ce-o dorimu!	1. La riulu Vavilonului, acolo
amu siediutu si amu plansu,
candu ne-amu adusu a
minte de Sionu.
Si ale nóstre lire mute,
Ce-atãtu de dulce au sunatu
Pe sinulu patriei pierdute,
Prin arbori verdi le-amu aninatu;
Nu potu, — indarnu aru mai sunã,—
Dorerea nóstra-a alinã!	2. In salci in mediloculu lui
amu spendiuratu organele
nóstre.
Ma crudii, cari for' indurare
In servitute ne-au portatu,
Rideau de-a nóstra gele mare,
Si ne 'nganau neincetatu:
Ce ve crutiati frumosulu tonu?
Cantati vr'unu cantecu din Sionu!	3. Cã acolo ne-au intrebatu
pre noi, cei ce ne-au selavitu
pre noi, cuvente de cantari;
si cei ce ne-au dusu pre noi:
cantare cantati nóue din
cantarile Sionului.

*) Psaltirea — acest'a poema admirabila a Spiritului santu, alu carei scopu de capetenia e, cã, precumu díce s. Tom'a de Aquino, sufletulu se se unésca cu Domnedieu, — in alte limbe demultu se afla tradusa si parafasata dupa ritmurile nóstre europene. Cu placere publicãmu dreptu-aceea o asemenea proba facuta si in limb'a nóstra si poréscã din pén'a cunoscuta de indemanatica a domnului impartãsitóriu. Red.

Cumu ar fi inse cu potintia,
Spre inmuri a te 'nsufletí?
Candu vedi in doru si'n suferintia
Viéti'a-ti a se vescedí?
Si a cantare cantu divinu,
In lantiuri pre pamentu strainu?—	4. Cumu vomu cantã cantare
rea Domnului in pamentu
strainu?
Decum'va m'asi uitã de tine;
Ah tíera santa! ce iubescu,
Si-asi incetã, Ierusalime!
La tine doru-mi se tientescu:
Se uite Domnulu drépt'a mea,
Se nu mai am virtute 'n ea!	5. De te voiu uitã, Ierusa-
lime, uitata se fia drépt'a
mea.
Si limb'a-mi faca-o a se prinde
De gingini, se nu potu cantã,
De nu-mi va stã totu inainte
Gelósã suvenirca ta;
Iubindu-te si-asia cumu esci,
Preste-ori ce desfatari lumesci!	6. Se se lipésca limb'a mea de
grumadii mici, de nu-mi
voiu aduce a minte de tine;
de nu voiu pune inainte
Ierusalimulu intru incepu-
tulu bucuriei mele.
Ah Domne, Domne! tiene minte
Pre Idumeii 'nfricosiati,
Cari la predarea urbei sante,
Strigau, urlau infuriati:
„Surpati, surpati pana'n temeiu,
Se péra chiaru si urm'a ei!“	7. Adu-ti a minte, Dómne,
de fiii lui Edomu in diu'a
Ierusalimului; cari díceau:
„Stricati-lu, stricati-lu pana
in temeliiile lui“.
Si-ah ginte cruda, blastemata!
Ah Vavilóne nenduratu!
Charu celui, ce va se-ti respłata
Dorerea, ce ne-ai castigatu;
Si charu celui, ce va curmã
In pruncii-ti mici sementi'a ta!	8. Fét'a Vavilonului ticalósã!
Fericitu e celu ce va respłatí
tíe respłatirea ta, carea ai
respłatitu nóue. Fericitu e,
carele va apucã si va loví
pruncii tei de pétra.

Iustinu Popfiu.

Reflectari la „Viéti'a lui Isusu“ scrisa de Renan.

(urmare.)

IV.

„Plurimum prosunt (haeretici), non verum docendo, quod nesciunt, sed ad verum quaerendum carnales, et ad verum aperriendum spirituales catholicos edocendo.“
S. Aug.

Déca cautamu in natura, vedemu cã si acolo sunt multe, cari noi nu ni le potemu esplicã. Adeseori vorbimu despre caldura, potere; dara ce sunt aceste propriaminte, nu scimu. Ce e mai naturalu decãtu lumin'a? Prin dins'a vedemu obiectele. Ea e fenomenulu celu mai cunoscutu, inse totdeodata, in cãtu e pentru esinti'a ei, si celu mai necunoscutu. Va se díca dara, cã si in natura se afla misterie. „Esplica-mi cele ce sunt pre pamentu, si-ti voiu crede cã-mi vei esplicã obiectele cele mai inalte, divine“, díce s. Aug. „Sciu legile atractiunei“; díce Newton, „inse de m'ar intrebã cine-va, ce e atractiunea? n'am respunsu“. Eata cã mintea ome-nésca nice cele naturale nu le póte esplicã, si Renan se incumeta a negã misteriuulu s. Treimi. Díce cã numai cu 200 de ani mainainte de Christosu s'a aretatu in Iudeii speculativi aplecarea de a formã persone din unele insusiri divine seau din unele expresiuni ce se referescu la Domnedieu, precumu din spiritulu lui Domnedieu

spiritu santu, din intieptiunea si cuventulu lui Domnedieu alta persona divina.

Dupa parerea lui Renan, carea dupa datina cu nemica nu o demustra, mainainte de 200 de ani inainte de Christosu n'a fostu dara vorba de misteriu s. Treimi. Inse spuna-mi dinsulu, au nu pentru s. Treime militédia cuventele: „Se facemu (pluralu) omu dupa chipulu si asemenarea nostra“. „Eata Adamu s'a facutu cá unulu dintru noi“. „Veniti se ne pogorimú, se le conturbamu limbele? — Afara de acést'a scimu cá Iudeii nu cutediáu a pronuntia numele lui Iehov'a din reverintia, si in loculu numelui Iehov'a diceau in pluralu Adonai (Domni) in locu de Adoni (Dómne); nice nu se póte díce, cá regii orientali au vorbitu in pluralu despre sine, cá regii nostri moderni, cáci d. e. Nebuchadnesaru si Darius cumu scimu vorbescu despre sine in singulariu. — In a dou'a carte a lui Moise se díce, cá angerulu lui Domnedieu s'a aretatu lui Moise intr' unu rugu, ce ardea si nu se consumá, care angeru se numesce pre sine totu acolo Domnedieu lu Avraamu, a lui Isacu scl. Cumu póte fi aci si angerulu, adica tramisulu, Domnedieu si si celu ce l'a tramisu? de nucum'va vomu luá, cumca tramisulu (angerulu) e fiulu lui Domnedieu. — Ps. Davidu díce: „Dís'a Domnulu Domnului meu: siedi de a derépt'a mea, pana ce voiu pune pre inimicii tei asterntu petióreloru tale“. Cine s'ar poté si aci intielege sub „Domnului meu“, déca nu fiulu lui Domnedieu, adica a II. persóna divina? — Ba se afla urme de misteriu Trinitatei si in traditiunile altoru popóre vechi. Spre esemplu amintescu numai aceea, cumca la Indi se credea, cá un'a din dieitatile aceste trei: Brahm'a, Visin si Siv'a, Visin a luatu in mai multe ronduri forma omenésca, si sub nume de Crisin'a seau Crisin amblandu pre pamentu a frantu capulu unui sierpe. De unde a potutu se se formodie mitulu acest'a, déca nu din invetiatur'a despre s. Treime din s. scriptura? Nicedecátu inse nu se póte díce, cá numele Christosu e din Crisin'a, precumu vre Volney batjocorindu relegiunea crest.; cá pre Mesí'a-lu acceptau cu multi secli inainte de Christosu, si apoi numele Christosu nu e alt'a decâtu traducerea grecésca a cuventulu evreescu Mesí'a (Ἰησοῦς, Χριστός, Unsu).

Ce se dícemu la acea asertiune absurda a lui Renan, cumca Isusu a introdusu o religiune fora de cultu esternu si fora de preoti, basatu inse reu pre loculu unde a dísu Isusu cátra femeí'a samarineana, cá va veni trupulu, si acel'a a sositu, candu se voru inchiná lui Domnedieu in spiritu si adeveru, cáci Domnedieu e spiritu si adeveru. Díce Renan, cá acést'a fapta alui Isusu a fostu o lumina de fulgeru in nóptea cea intunecósa, si 18 seclii au trebuitu, cá ochii unei parti forte mici a genului omenescu se se dedee cu dins'a. Sub partea aceea mica a genului omenescu se va fi intielegundu apoi firesce si pre sine si pre consoçii sei, caror'a le secundédia si Ballagi seau Bloch in „Protest. egyházi és isk. lap“ (vedi „Religio“ N° 23, 16 Sept. 1865) dícundu, cá lui Isusu religiunea e lucrulu semtiementeloru interne, si elu n'a desemnatu de cale conducutoria la mantuire inplinirea ceremonieloru esterne, ci curatieni'a animei. Inse óre „celu ce va crede si se va botediá scl.“ ce va se díca? Óre n'a intielesu aici Isusu si pre Solidarii din Belgiu, cari asta-di nu voiescu a scí de inmormentari cu ceremonie besericesci, ear mane poi mane voru lapedá si alte ceremonie? Seau pre Nazareii din Ungari'a (maicuséma maiestrii,) cari nevrendu a scí de nice o ceremonia besericesca formédia o secta periculósa

chiaru si statului nevrendu a ascultá nice de oficiolatele civile, basandu-se pre loculu reu-intielesu din scriptura: „lex iusto non est posita“?

Isusu in loculu, unde a vorbitu cu femeí'a samarineana numai atât'a a dísu, cá cultulu esternu fora de celu internu nu ajunge nemic'a, si nu cá numai cultulu internu are valóre. Cultulu celu esternu impreunatu cu celu internu are mai multe folóse, de o parte pentru celu ce face cultulu, de alt'a si pentru altii escitandu-i prin cultulu esternu la pietate. Insi-si protestantii cu ce-va pietate lauda cultulu catolicu, dícundu, cá omulu din beseric'a catolica nu ese rece. Au n'a introdusu Isusu si cultu esternu, spre esemplu s. sacramento si sacrificiulu din s. liturgia? N'a dísu Isusu cátra apostoli introducundu botediulu: „Mergeti in tóta lumea si invetiati popórele, botezandu-le in numele Tata-lui etc.? Celu ce va crede si se va botediá, mantuí-se-va“? N'a introdusu Isusu sacramentulu marturisirei, candu a dísu: „Luati spiritulu santu; caror'a veti iertá peccatele, iertate voru fi, si caror'a le-veti tiené, tienute voru fi“? Ce-e-dreptu marturisirea dintru inceputu a fostu publica chiaru si a peccateloru celoru secrete; inse pentru cetele, cari se escau din acést'a, inca atunci s'a introdusu marturisirea in secretu. Cumca marturisirea in secretu s'a introdusu inca dintru inceputu pre tempulu apostoliloru, si nu de Inocentiu alu III., precumu dícu Calvinii, pentru care o si numescu marturisire inocentiana, aréta Walter si Philipps din isvóre. Dealtmintrea conc. trid. o-a dechiaratu de dogma, dícundu: „Si quis dixerit, modum secrete confitendi soli sacerdoti, quem ecclesia catholica ab initio semper observavit et observat, alienum esse ab institutione et mandato Christi, et inventum esse humanum, anathema sit“. — Ore mai incolo cuventele: „Acest'a este trupulu meu etc.“ nu aréta introducerea s. eucharistie, carea o-a promis Isusu inca mainainte de a-o introduce, candu a dísu la Ioanu cap. 6 intre altele: „Si panea, carea o voiu dá vóue, este trupulu meu“, cari cuvente nicedecátu nu se potu intielege in intielesu figuratu; cu tóte cá Renan le tiene de o dechiaratiune prea cutediatória alui Isusu, numindu-lu materialistu ultraicu in espresiuni, cá vrendu se díca numai atât'a, cá credintiosulu numai prin dinsulu (Isusu) traesce, a dísu invetiaceiloru sei: „Io sum nutrementulu vostru“, cari cuvente in stilu figuratu s'au prefacutu in aceste: „Trupulu meu e mancarea vóstra, sangele meu e beutur'a vostra“. Renan nu vre se scia de aceea, cá in cap. 6 la Ioanu e vorba de trei felii de mancari: pana la v. 25 de mancare materiala, adica de inmultirea celoru cincii pani, cu cari a saturatu Isusu 5.000 de ómeni; de la v. 25—50 de mancare spirituala, adica de credinti'a in Isusu; de la v. 52 pana in fine de mancarea cea adeverata si sacramentala a trupulu lui Isusu. Ce a promis Isusu la Ioanu a si implinitu in cin'a cea mai de pre urma, candu luandu pane si vinu a dísu: „Acest'a este trupulu meu etc.“ Cumca prin cuventele díse asupr'a panei si a vinului panea si vinulu intr'adeveru s'au prefacutu in trupulu si sangele lui Isusu, si asia cumca cuventele amintite nu sunt de a se luá in intielesu impropriu, ci propriu, aréta scopulu, care l'a avutu atunci Isusu. Omulu vorbesce seau scrie se invetie pre altulu, seau se-lu misíce spre ce-va. Detori'a celui ce invétia pre altii e, cá se vorbésca chiaru, déca vre se fia intielesu; ear fiendu cá vorbirea seau scrierea chiara se intuneca prin tropi si metafóre mai neindatinate, de aceea cuventele invetiatoriului sunt in intielesu propriu de a se luá, decum'va nu si-a esplicatu dinsulu cuventele altmintrea

seau n'a dîsu, că sunt tropicesce de a se luá, in care casu apoi firesce nu s'aru poté luá in sensu propriu. Isusu cu cuventele: „Acest'a este trupulu meu scl.“ face dogma noua, căci dîce: „De nu veti mancă trupulu fiului omenescu, nu veti avé viétia intru voi“, (cu tóte că Renan dîce, cumca Isusu n'a fostu teologu, n'a facutu dogme); Isusu cu cuventele laudate introduce sacramentu nou, prescrie lege noua, si asia cá invetiatoriu si legelatoriu a trebuitu se se folosésca cu cuvente chiare nu obscure, maicuséma fiendu că a facutu si legatura noua cásí Moise, cel'a ce facundu legatur'a cea vechea a luatu sangele vite-loru de jerfa si stropindu spre poporu a dîsu: „Acest'a e sangele legaturei, care o-a facutu Domnedieu cu voi.“ Precumu dara Moise a intrebuintiatu sange adeveratu: asia a trebuitu se fia sange adeveratu si in legatur'a cea noua; dreptu-ce cuventele lui Isusu mai susu citate, „acest'a este trupulu meu“, sunt in intielesu propriu de a se luá, cu atátu mai vertosu, că nicairi nu se dîce in N. A., cumca cuventele acele altmintrea aru fi de a se luá; ba, precumu amu vediutu, Isusu togm'a a promisú inainte la Ioanu evang., că-si va dá trupulu seu spre mancare. Dîcundu Isusu cătra apostoli: „Acest'a se faceti si voi intru amintirea mea“, ce se fia introdusu alt' ce-va, déca nu sacrificiulu din s. liturgia, care s'a predîsu inca in legea cea vechea? Pentru că cuventele lui Domnedieu d. e. de la Malachi'a, unde se dîce: „Nu voiu mai primí (Iudeiloru) sacrificiele vóstre, — — — că mi-se va aduce mie sacrificiu curatu de la resaritu pana la apusu“ nice-decátu nu se potu intielege despre altu sacrificiu, afara de alu nostru din s. liturgia; nu se potu intielege despre sacrificiulu evreescu, că acel'a nu erá iertatu a-lu aduce afara de Ierusalimu, ear celu predîsu de Malachi'a se dîce că se va aduce de la resaritu pana la apusu; nu se póte intielege nice sacrificiulu rogatiunei si a fapteloru celorú bune, că sacrificiulu celu predîsu se opune sacrificiulu celui esternu alu Iudeiloru; sacrificiu esternu adeveratu trebue dara se se intiéléga si sub acel'a. — Ceea ce dîce Renan, că Isusu a introdusu o religiune fara de preoti, se restórna cu cuventele lui, candu recunósce, că Isusu si-a alesu 12 apostoli; căci nimene nu póte negá, că acest'i'a au fostu preoti, deórace sacramentele introduse de Isusu numai ei le-au administratu. Ei si-au pusú si successori anumiti, precumu se vede din celea ce le dîce Paulu cătra Tim.: „Ti-aducu aminte, se atíti darulu lui Domnedieu, carele este intru tine prin punerea maniloru mele“.

Retacesce Renan candu dîce, că Petru a avutu numai antáietate fratiésca intre ceialalti apostoli. Cautu elu la cuventele acestea: „Tie-ti voiu dá chiaile imperatíei ceriuriloru“ (*βασιλεία τῶν οὐρανῶν* adica a besericei, numai cătu mai multu a partei celei invisible si eterne a ei) „si orice vei legá ori deslegá pre pamentu, va fi legatu si deslegatu si in ceriu“. Isusu-lu pune ací pre Petru economu besericei si tesaurulu celui spiritualu alu ei. Tradarea chailoru inca in vechiulu asiedimentu simbolisá a indiestrá pre cine-va cu putere deplina de a domní preste casa, si de a decide: póte-se primí cine-va in dîns'a seau ba? Asia se dîce la Isai'a „Si io (Iehov'a) voiu pune chiaile casei lui Davidu pre umerii lui (Mesi'a), si elu va deschide si nimene nu va inchide, si va inchide si nimene nu va deschide“. De aceea economulu casei portá o chiaie pre umeru. Cuventele grecesci *θεῖον λυεῖν*, cari se traducu a legá si a deslegá, corespundiendu rabiniceloru: *קָרַן* Asar si *קָרַן* Hittir insemnédia dupa usulu vorbirei iudaice deatunci mai deaprópe numai a oprí si a concede, si asia putere legislativa; inse fiendu că pote-

rea cea legislativa fora de cea juditiala nu póte fi, de aceea ambele espresiuni de mai susu insemnédia si a condemná si absolvá pre cine-va. Cu cuventele de mai susu nu dà dara Isusu lui Petru si urmatoriloru lui numai primatulu onórei seau alu fratiétatei, precumu vre Renan, ci si alu jurisdictiunei. Ceialalti apostoli inca au primitu de la Isusu puterea de a legá si deslegá, inse lui Petru i s'a datu deosebi; ceea ce aréta, cumca ceialalti apostoli au de a-si esercea respectiv'a loru putere numai sub conducerea suprema alu Petru si in unire nedespartibila cu elu. Dorere! că mai sunt domnitori catolici, cari imbetati fiendu de principiulu necatolicu alu lui Febro-niu, cel'a ce a invetiatu, că urmatorii lui Petru au numai primatulu onorei, impedece prin placetu regiu si „exequatur“ comericiulu liberu intre credintiosii catolici cu capulu besericei lorú; candu Prusi'a cá putere necatolica a concesu, cá credintiosii oricarei confesiuni se póta fi in comericu cu capulu confesiunei lorú, prin urmare si catolicii cu pontificele. —

Ce vre se dica Renan cu aceea, candu dîce, că Isusu cu cuventele „Dati imperatului ce e a imperatului etc.“ a statoritu invetiatura periculósa, care favoresce tirani'a, si că in intielesulu acest'a crestinismulu a vatematu virtutule cetatianesci, — e lesne de a precepe. Elu imputa lui Isusu, că n'a favoritu revolutiunea si resturnaturel de statu.

Renan nu se indestulesce cu aceea că dîce, cumca Isusu s'a numitu pre sine fiulu lui Domnedieu numai in intielesu moralu; ci dîce si aceea, că Isusu n'a fostu de acei'a, cari se nu póta pecatuí. Dupa Renan Isusu togm'a acelea patimi le-a invinsu, incontr'a caror'a ne luptamu si noi. Nice unu angeru alu Domnului nu l'a intaritu, nice unu satanu unu (*שָׂטָן* satan adversariu) nu l'a ispititu, de nucum-va acel'a, pre care-lu póta fiacare omu in sine. Au nu ne spune scriptur'a, că Isusu fú ispititu de diavolulu? Adeveratu, că noi potemu luá ispit'a aceea si asia, cásicandu s'ar fi intemplatu numai spiritualmente; numai cătu trebue se concedemu, că dinafara i-a venitu lui Isusu ispit'a de la diavolulu, ér nu dinlaintu, că atunci ar trebú se dîcemu, cumca si Isusu a potutu pecatuí, precumu si dîce Renan; dara aceea cu natur'a lui cea divina nice-decátu nu se unesce. Nice nu s'a ispititu Isusu pentru sine, ci pentru noi, cá precumu ne-amu ispititu toti in Adamu si invinsi fiendu de diavolulu amu cadutu, continuandu-se ispita si caderea lui Adamu in fiacare din noi, spre a poté invinge ispit'a si pre diavolulu togm'a prin invingerea sa ne-a datu Isusu taria si putere.

Nu potú lasá neamintitu nice ce dîce Renan cu privire la sinceritatea lui Isusu, cumca adica Isusu niceodata n'a fostu sinceru, din cauza că sinceritatea in popórele orientale nu se afla. Cásicumu Isusu ar fi fostu de principiulu lui Voltaire, cel'a ce a dîsu, cumca omulu neince-tatu trebue se mintiésca! Au nu Isusu a dîsu: „Io sum calea, adeverulu, si viétia“? (finea va urmá.)

G. Popu, prof. d. s. scriptura.

Actele duoru sínóde diecesane romanesci gr. catolice.

S'a dîsu si s'a repetitu de nenumerate ori, cumca intre lipsele nóstre cele multe si mari se póte cu totu dreptulu numerá in sírulu antáiu si lips'a unei istorie pragmatice a natiunei nóstre romane. Precátu tempu poporului romanu i-va lipsí o atare istoria natiunale:

pre atât'a tempu dinsulu nu va nici avé o magistra fidela a vietiei, o oglinda credintiósă a trecutului, si prin urmare unu compasu si indreptariu securu alu viitoriului seu.

Dara nu numai istori'a natiunala romana preste totu luata ascépta dupa unu Liviu seu dupa unu Tacitu romanescu; ci si besericei romane in specialu va trebui se i-se nasca odata istoriculu seu. In acést'a istoria, firesce eara-si pragmatica, a besericei romanesci cutedi-amu, fora se pecatuimu incontr'a modestiei, a intarí, cumca episodul mai interesantu, mai atragatoriu, mai plinu de invetiatura, decâtu acel'a, in care voru se se delineeie templarile metropoliei romane unite, abia de se va aflá altulu. Svaturile cele nepatrunse ale Provedintiei domnedieesci au voitu, cá archipastorii besericei nóstre dintru 'nceputu si pana in dilele nóstre se fia nu numai apostoli ai credintiei celei adeverate, ci si apostoli ai natiunitatii romane si propumnatori si aperiatori ai drepturiloru celoru mai sante ale acestei'a in prim'a linia, si cá cu fasele, prin cari a trecutu beseric'a nóstra, se fia totodata inpreunate si cele mai decidiutórie momente din epoc'a de regenerare a natiunei.

Fia, cá prin incuragiarea talenteloru chiamate spre aceea se ne vedemu câtu mai curendu in posesiunea unoru opuri pipaite de estu soiu, cari se ne infacisiedie cu fidelitate si demnitate trecutulu natiunei si respectivu alu besericei romane!

Ci pana atunci detori'a nóstra a tuturoru este, cá materialulu trebuintiosu se-lu adunamu de pretotindeni cu diliginti'a albinei, pentru cá la tempulu seu edificiu cu atâtu se reésa mai maretiu si mai perfectu. Si mare parte din acestu indemnu, ear parte si cu privire la multu doritele nóstre sinóde, atâtu provincialu câtú si episcopesci, fiitórie, (pentru cari cele urmatórie póte nu voru fi fora nici unu interesu si fóra órecare sierbitiu), impartasímu aici actele sinódeloru díecesei Fagarasiului din anii 1821 si 1833, ce fímu norociti a-le capetá de la o mana amica; si anume, actele sinodulu de antáiu numitu transcrise gat'a cu ortografi'a romana de adi depre originalulu cirilicu, ear cele de alu doilea le transcrisemu noi intogm'a depre unu originalu tiparitu cu litere ciriliane, serbandu fidelmente tóte si schimbandu singuru numai literele.

* * *

Canónele saborului mare din anulu 1821,

in Blasiu 16 Sept.

Anulu 1821 16 Sept., dupa-ce santulu saboru a hotaritu, ce si cumu se se svatuésca la pusele intrebari a inaltiatulu prínciu primasiu si metropolitu a Strigonului si se se astérna si i. s. saboru natiunala, bine a placutu saborulu nostru díecesanu, deosebi pentru díecesulu nostru, aceste urmatórie a-le asiedí si a-le intarí:

I.

Pentru consistoriumu.

1. Pana-ce se va hotarí in saborulu natiunala, ce pracsisiu in foro spiritualisiu se se asiedie, tiena-se cea pana acumu obicnuintia.

2. Consistoriumulu se va silí a tiené vulf'a si auctoritasiulu fratiloru vicaresi, protopopi si vice-protopopi, cá acesti'a se póta cu bunu sporiu pliní lucrurile de la scaunu pofíte. Spre acestu sfersítu este de lipsa: a) cá

resolutiiele, — in cari s'ar cuprinde ce-va, ce póte aduce scadere protopopulu, au ar fi se i-se esponeluésca ce-va gresiéla, au se se infrunte, — se nu se dee de notaresiulu consistoriumulu pre o instantia ponosluitória deschisa, ci se se comunicaluésca cu ponosluitulu prin comisie suptu pecete, si urmandu restempulu dupa cuviintia se-lu indrepte. b) cu causansii, cari vinu la scaunu, preacinstiitii domni asesori asia voru vorbí si voru lucrá, se védia ei, cumca protopopii au respectulu cuviintiosu la scaunulu archiereescu; altmintrele nici cele mai bune rondueli ale loru nu se voru bagá in séma. c) canonirea protopopulu câtu va fi cu potintia se nu fia de obsce si indelungata, si stee maicuséma in glóba de bani, se-au la grele intemplari in arestu, cá aceste nu aducu atât'a scadere, cá suspensi'a deregatorieci. Mai incolo s. consistoriumu tiena-si cuvenitulu seu obicei a fi milostivu in judecatile sale, si urmandu invetiaturei s. Pavelu: nu iec pêra cu graba inprotiv'a preotulu (I. càtra Timot.)

II.

Pentru vicaresi, protopopi si vice-protopopi.

Se voru silí in totu anulu a-si visitalu eparchi'a, cá cele de lipsa se le indreptedie, si despre asiediarile si ronduelele sale cu acestu privilegiu facute osebitu protocolu se faca; inse nu visitaluésca deodata tóte popórele eparchiei sale, luandu satele pre róndu; pentru cá asia de o parte prea indelungata vreme lipsesce pre poporenii sei de fienti'a sa de faciá; de alta parte, cá urinduse cu indelungat'a neodihna, nu póte dupa placerea sa a seversí acelu lucru de folosu; ci puna la dóue seu trei sate dí, pre care se-lu ascepte parochulu cu celealalte facié besericesci.

Detoriele protopopulu la visitatíe prescurtu sunt aceste:

1. Cá se védia, cumu padiesce preotulu podób'a besericei, care maicuséma dintru a loru lenevire nu se baga in séma; care are revna spre cas'a Domnului, afla facutori de bine spre podób'a ei.

2. Santele tienu-se cu cuviintiósă cinste?

3. Venitulu besericei, câtu de puçinu, lu-va cercá, cumu se cheltuiesce prin curatorii? La acestea cheltuele nu se mestece preotii, fora dóra cu svatu, cá de aceea multe rele urmédia in tóte preotiloru.

4. De are beseric'a venitu bunisiuru, dintru acel'a, eara de nu are, faca protopopulu, cá se confereluésca parochulu cu curatorii ce-va la-olalta, si faca cu doui nemesi atestatu din 7 betrani jurati despre tóta eclesi'a, originalulu-lu tramita la archivu, de unde se va dá copia vidimaluita.

5. Cerce preste portarea lui din ctitori, si parintiesce-lu dogenésca, lu -indemne, si, de va fi vrednicu, cu lauda mai mare-lu atítie spre cele bune.

6. Pre preotu-lu silésca a slugí sant'a liturgia inaintea sa; asísiderea cerce cumu observaluiesce ceremoniele celor' alalte taine; cá s'au aflatu multi a face mari gresiele in slugb'a santeloru taine.

7. Mai vertosu decâtu tóte cerce protopopulu, au silesce-se parochulu dupa potinti'a sa a invetiá poporulu credinti'a macaru dupa catechisíe, si pruncii in catechisatie, macaru rogatiunile si poruncile lui Domnedieu si ale besericei, si pre preotulu, care nu-si va pliní acésta detoria, ba neci dupa cuviintiósele trei admonitii nu se va indreptá, traga-lu la judecata si-lu tramita la scaunu.

8. Iee séma, cumparatu-si-au preotii poruncitele protocolóme, cari la scaunu trebue se se tiparésca cu rubrici, si insemnédia intr'insele cele cuvintióse?

Mai pre urma protopopulu invetiatur'a, care o va face in fiescecare beserica cu prelegiulu visitatiei, intre celealalte aduca aminte poporului despre detoriile càtra imperatulu si domnii tieriei. Indemne-i spre tienera besericei in statu bunu, spre inpodobirea ei cu carti si cu alte, ce lipsescu. —

Tóte acestea le sanctionaluésce saborulu cu aceea amenintiare: cà de voru gresí inprotiv'a acestoru protopopii si vice-protopopii, vinovati se fia judecatei.

Deosebi aduce mai incolo aminte s. saboru protopopiloru: se aiba grigia de nevarurile preotiloru, cari cu pild'a sa cea buna multu potu folosí, eara cu faptele sale cele rele fórte multu strica; viéti'a preotului reu este o sprigiona a reutatiei norodului, a carui'a neravuri trebue indreptate.

Deci in totu chipulu cu totu prelegiulu intru aceea se se straduésca, cá se-si indrepte supusii síe-si preoti, si asia printr'insii norodulu. Strinsi se fia intru acést'a cu adeveratu; numai aduca-si aminte, cá nucum'va cu lumin'a adeverului se orbésca ochii mintiei, si cu revn'a prea mare se strice mai multu decâtu potu folosí si indreptá. Urmedie pildei Mantuitoriului, care a certatu preucenicii, cei ce poftiá focu din ceriu spre cei inradecinati in rele; cu blandétia dara si cu intieptiune lucreddie spre laud'a si marirea lui Domnedieu.

III.

Pentru parochi.

Pentru parochi osebite regule a numerá ací nu judeca saborulu a fi de lipsa, cà sunt loru pentru tóta viéti'a sa destule cunoscute din pastoralisii, numai acelea se se straduésca a-le pliní. Deosebi totusi li se mai aduce a minte detori'a loru cea mai de frunte, se invetie norodulu si pruncii in catechisatíi, cá se faca destulu voiei lui Domnedieu si poftei maicei beserice. Adóu'a se luminédie inaintea norodului cu faptele cele bune, contenindu-se si de cele slobode, dupa pild'a marelui apostolu Pavelu, de aru fi acelea spre scandal'a cui-va; pentru aceea mai vertosu de beutur'a in crisíma se se contenésca, cà acést'a, togm'a de nu-i impreunata cu beti'a (care araru se templa), strica cinstea preotului inaintea poporeniloru.

IV.

Pentru norodu.

Mare grigia va avé preotulu 1) cá se amble poporecii cei mai teneri la beserica, si pre cari nu i-ar poté plecá cu poftorite dogene preotiesci, se-i dee in susu la protopopu, cá acést'a dupa firea inalteloru rondueli se-i dee la domnulu solgabireulu locului, care are detoria si prin pedepse a silí pre cei lenesi se mérga la beserica. 2) Se nu-si faca serbatori, cari nu se tienu de beserica, si cá se-si parasésca reulu seu obicei, preotulu pentru unele díle cá acelea nu slugiésca s. liturgia.

V.

Pentru parochiele vacansie.

Cumu móre preotulu, detori'a protopopului este se inscientiedie tóta eparchi'a, cá fratii se faca la sant'a jerfa pomenirea repausatului; apoi se refereluésca la scaunu pentru asiedierea altui preotu in locu, carea asia va se se faca:

1. De nu are repausatulu fiu clericu seau macaru retoru, se comendaluésca protopopulu macaruce clericu din eparchi'a sa, de este; de nu, macaru din ce parte a tieriei, care se va aretá la protopopu; si de nu se va aretá neci unulu, se céra protopopulu clericu de la scaunu, care de se va invoí cu satenii, bine va fi se iee remas'a féta a repausatului seau alt'a dintru aceea parochia, de va fi cu placere, ear de nu, slobodu va fi a se casatorí cumu va voí, cà parochi'a se dà lui pentru cà e vrednicu, nu pentru soçulu de casatoria.

2. De nu se va capetá clericu, candidat' a se se faca asia: protopopulu dupa instructi'a síe-si data numai pre acei'a-i puna inainte, cari fiendu sanetosi la trupu, sciendu cele de lipsa, adica: cití bine, cantá, scrie, si catechismulu, asiadara mai vertosu pre cei ce au invetiatu cât'va la scóla, de la care nu s'au lapedatu, ci ei pentru ale sale pricini s'au lasatu. Cu prelegiulu candidat'ici, candu nu se pléca norodulu totu intru o parte, nu asculte protopopulu de doi de trei, cari vreu se fiagur'a satului, ci deosebi iee votumu de la poporeni si tramita candidat' a la scaunu cu opini'a sa, cá aicea se se aléga dintr'insii; eara la scaunu se se numésca vreocâte-va façie, cari din detoria se fia la examenulu si alegerea candidatiloru, de nu va poté episcopulu singuru stá la acést'a tréba. Pentru ostenéla, mergundu protopopulu in façi'a locului, va avé 2 sloti in argintu in locu de diurnumu, si pentru espediti'a comendatiei unu taleru, de se va primí comendatulu si la scaunu, de nu se va primí, va fi indestulatu protopopulu cu diurnumulu celu de 2 sloti

3. De a repausatu preotulu dupa semenatur'a de tótna, tóta aceea remane preotesei seau prunciloru lui, cea de primavéra administratoriului parochu; de a moritu inainte de a semená de tótna, va fi aratur'a in parte cu preotés'a; de a moritu dupa Pasci, semenatur'a si cea de primavéra este a preotesei, eara fenatiulu a administratorului parochiei.

4. Urmatoriulu preotu, de nu va poté nicecumu se faca, cá satulu se-i rescúmpare epulaturile, nu se indetoresce mai multu a rescumpará decâtu cas'a, pometulu altuitu, seau ce s'a rescumparatu de predecesoru, si gárdurile, cari voru fi de tréba.

5. Preotulu este detoriu a rabdá pre veduv'a preotésa cu casnicii sei langa sine in casa intru unu anu, de va vre se remana seau nu va avé unde se-si plece capulu.

Datu din protocolulu saborului mare a episcopiei Fagarasiului in Blasiu, in diu'a si anulu mai susu insemnatu; prin

Isidoru Alpini, notaresiu.

(va urmá.)

Unu cerculariu protopopescu.

Onorati in Christosu Frati!

Se apropia eara-si tempulu pentru mine placutu, candu, dupa restempu de unu anu de díle, voiú fi norocitu a ve vedé eara-si in giurulu mieu adunati in unu *sinodu* tractuale asia numitu *protopopescu*. Ne vomu aduná dícu, cá in concordia fratiésca si cu iubire adeverata se ne tragemu séma de cele lucrute in cursulu unui anu; se vedemu si se ne convingemu, cà óre in cursu de unu anu de díle facut'amu ce-va progresu pre calea sub-

limei noastre misiuni? Se vedemu, Onor. Frati, óre mai in florit'au santele noastre beserice? óre mai inaintat'a caus'a nostra scolastica si respective crescerea religiósá-morale a poporului nostru? a aceluí poporu, din a carui sinu ne tragemu. Se vedemu mai incolo, óre administratiunea puçineloru averi besericesci decurge mai regulatu, seau dóra totu dupa mod'a vechia? óre mai facutus'a progresu in bucuratoriu in economisarea si inmultirea averiloru besericesci din acestu tractu? Se vedemu, óre poporulu nostru inaintédia pre calea moralitatiei si a pietatiei adeverate, seau dóra elu a pornitu spre decadintia si ruinare morale, de care se ne ferésca bunulu Domnedieu! Se vedemu, On. Frati, óre implinit'amu cu totii mai inaltele ordinatiuni privitorie la prosperarea besericeí, scólei si religiunei noastre?— Aceste si alte obiepte privitorie la binele besericeí, scólei si moralitatiei poporului incredintiatu pastorescei noastre grigie, ne voru dá materialu de ajunsu pentru sinodulu nostru tractuale. Se nu uitati pre nice unu momentu, Amati in Christosu Frati, cumca in orice impregiurari *beseric'a* si *scol'a* sunt acei *factori plini de viétia si de viitoriu*, sub a caror'a puternica egida avemu de a ne cautá si aflá mantuinti'a nostra chiaru si in privinti'a nationale. Trecutul nostru nationale ne dá o marturia necontestabila despre acestu adeveru.

Terminulu tienerei acestui sinodu protopopescu am aflu cu cale a-lu defige pre 27/15 Octobre a. c., si fiacare preotu dinpreuna cu doui curatori e indetoratu a luá parte la acestu sinodu; altfeliu se vá pedepsi dupa tienorea conclusului sinodului protopopescu din 1863.—

Ve este cunoscutu, On. Frati, cumca in interesulu prosperarei invetiamentului populariu, inca in anulu trecutú s'a introdusu in acestu tractu protopopescu si tienerea *conferintieloru de invetatori*, la care au fostu poftiti a luá parte si parochii cá directori locali ai scólei popularie respective, si in 1. Septembrie 1864 s'a tienutu antái'a conferintia de invetatori cu unu resultatu nu nemultiamitoriu.

Impregiurarea inse, cá la aceea conferintia de invetatori au luatu parte numai puçini dintre preotii tractuali, — nu dupa cum sperasem si asceptasem, — me indemná, cá in acestu anu totdeodata cu sinodulu protopopescu se se impreune si tienerea conferintiei de invetatori din acestu tractu protopopescu; din ast'a cauza, cautandu si la impregiurarile finantiale a On. Fratieloru Vóstre, am determinatu, cá in anulu curinte sinodulu protopopescu dinpreuna cu conferinti'a de invetatori se tiena 2 díle, adica in 27/15 si 28/16 Octobre a. c.

Deci Ve poftescu a incunoscientiá de tempuriu pre respectivii invetatori despre acést'a, cá se aiba tempu a se pregatí si a meditá asupr'a temeloru mai diosu insemnate, ce se voru pertractá si discutá in conferinti'a de invetatori. Aceste teme, pre cari fiacare invetatoriu se si-le insemne, spre a meditá asupr'a loru, voru fi urmatóriele:

1. Cari sunt causele, ce abstragu pre prunci de la cercetarea regulata a scólei, casionate prin insi-si docintii?

2. Cumu trebuie invetatoriulu se sustiena disciplin'a in scóla cu elevii sei, seau cari sunt medilócele mai corespundiatórie pentru sustinerea disciplinei in tóte respecturile?

3. Cumu debue se se pórté invetatoriulu façia cu mai marii sei cumu si cu comun'a respectiva, pentru cá se-si castige respectu si stima?

4. Ce isusíri si cvalificatiuni debue se caracterisedie pre invetatori, cá se póta corespunde deplinu indoitei sale chiamari de invetatoriu si totdeodata crescutoriu?

Spre deslegarea acestoru teme de insemnate pentru prosperarea invetiamentului in scólele populari, crediu, cá si-va dá silintia fiacare invetatoriu, pregatindu-se de tempuriu si studiandu-le cu temei.

Dupa care cu fratiésca iubire am onóre a remané

Alu On. Fratieloru Vóstre plecatu in Christosu frate Sabiiu, in 12 Sept. 1865. **Ioanu V. Rusu m. p.**,
protopopulu gr. cat. alu Sabiiului.

Corespondintie.

Beiusiu, in Septembrie 1865.

In comitatulu Bihorului in Ungari'a, in cerculu Beiusiului, e comun'a Dragoteni, care numera 670 de suflete; poporulu comunei aceste'a pana in anulu 1848 a fostu totu gr. catolicu, in acest'a anu inse o parte a trecutú la alta confesiune, in urmarea carei treceri s'au luatu de la cei mai puçini, macaru cá incontr'a legei, si biserica si cas'a parochiala aredicata cu spesele nemeritoriului episcopu Vulcanu. In privinti'a recapaterei besericeí, casei parochiale si a peculiuului besericeí, la care a contribuitu suma insemnata inspectorulu de odinóra a dominiului episcopescu de Beiusiu, Giroldi, care a facutu fundatiune si la seminariulu gr. cat. din Oradea-mare, veneratulu ordinariatu gr. cat. de Oradea-mare a inaintatu mai multe recourse la locurile inalte; inse acelea pana in diu'a de adi nu au capetatu ce-va resultatu, dara se ascépta.

Ilustritatea sa domnulu episcopu dícesanu, Iosifu Papp-Szilágyi, dorindu a mangaiá credintiosii sei din Dragoteni, in anulu curinte a binevoitu a daruí din banii sei proprii 200 fl. v. a. pentru o campana marétia pre sém'a besericeí acelei'a, care in 20 Augustu a. c. a fostu si binedisa si aredicata intre orarile de multiamita ale poporului pentru fericita si indelung'a viétia a pastorului seu celui mare.

Candu s'a dusu campan'a in comun'a besericésca in Dragoteni, la santirea acelei prin protopopulu tractualu intre viersuri de bucuria a intonatu poporulu viersulu s. scripture: „Eata sponsulu vine, esiti intru intempinarea lui.“ Campan'a are inscriptiunea cronostica: ILVstrItatea sVa IosIfV Papp-SzilágyI epls-CopVLV RoManILorV VnItI a bIneVoItV se fIV In DragotenI.

Turm'a acésta mica inse credintiósa si-a descoperitu sentiulu seu de bucuria si multiamita in unu protocolu dedusu oficialminte, subscrisu prin 38 inaintea protopopului districtualu si a preotului respectivu, care s'a si substernutu pre calea sa veneratului nostru ordinariatu gr. cat. dícesanu.

Totu Ilustritatea sa domnulu episcopu dícesanu, Iosifu Papp-Szilágyi, cá unu patronu alu scientieloru si a inaintarei culturai poporului romanu, s'a induratu a daruí pre parte'a scólei gr. cat. din Pocol'a o suma de 100 fl. v. a. Dee ceriulu, cá presantítulu parinte, care veghiadia diu'a noptea pentru inaintarea, prosperarea si latirea santei noastre beserice si cu dins'a a culturai poporului romanu, se póta in ani indelungati a face astfeliu de donuri si sacrificie pre altariulu besericeí si a natiunei sale; cáci dreptu are scriitoriulu romanu, candu díce: „Expensae monumenti supervacuae sunt, memoria nostri durabitsi vitâ meruimus.“—

Cu acést'a ocasiune mi-tienu de detorintia a impartasí unu cerculariu a bravului protojude a cercului beiusianu, sp. d. Ioanu Vasiu, carele, de candu e asediatu in postulu acest'a, a doveditu o ingrigire laudavera pentru inaintarea educatiunei tenerimei din scólele popularie. Eata cerculariulu:

„Esperiandu, cumca notarii nici dupa ordinatiunea de dtu. 1. Iuniu 1864 n^{ru}. 2254 nu cercetédia scólele comunali, si ne

cugetandu de dinsele, pre parintii ce nu-si trimitu pruncii la scóla nu numai cá nu-i piedepseu, ci nici areterile despre neamblarea prunciloru la scóla nu mi-le substernu; esperiandu mai de parte cumca lefile invetiatoriloru numai prin nepasarea notariloru remanu in restantia depre unu anu pre altulu, si nu se ingri-gescu despre incasarea loru, prin ce invetiatorii nepotendu-si acoperí lipsele celea mai neincungiurabile-si pierdu voi'a de a instruire, si prin acést'a împiedecandu-se a-si impliní detorintí'a, invetiamentulu in locu se inaintedie mai multu se inapoiadia; din care cauza cu privire la intimatulu preamaritei Locutientintie din 17 Augustu 1865 n^{ru}. 59585, si la ordinatiunea Ilustratetei sale domnului administratoriu de comite supremu de d^{tu}. 28 Maiu 1864 n^{ru}. 5264 i-se impune strins'a detorintia notari, cá cu tóta ocasiunea, ce se va dá, se cercetedie scólele, si facundu relatiune despre lipsele loru, se-se nesuéscá, cá acele de toti pruncii obligati la scóla se-se cercetedie; unde nu sunt pastori comunali si pruncii obligati la scóla petrecu tempulu cu grigirea viteloru, notariulu cu antistii comunali voru avé de a-si punc pastori pentru plata spre grigirea viteloru, cá pruncii se nu se impiedoce de la amblarea la scóla.“

„Ce se atinge de incasarea si punctual'a administrare a lefei invetiatoresci, i-se demanda notariatulu, cá aceea deodata cu léf'a sa se-o incasedie si se-o predee respectivulu; cáci precumu sum informatu, unii dintre notari au datina a-si scóte léf'a pre 1/2 anu, candu léf'a invetiatoréscá e in restantia incasi depre patrariulu antáiu.“

„In casu candu notariulu va esperiá, cumca invetiamentulu patimesce scadere prin nepasarea si nepreceperea si lips'a scientiei recerute a invetiatoriulu, notariatulu va avé delocu a-me inscientiá, cá in contielegere cu domnulu protopopu respectivu se potu face despusetiunilo recerute.“

„De voiu esperiá, cá órecare notariu nu va impliní ordinatiunea acést'a, seau candu invetiamentulu va patimí scadere numai prin nepasarea notariulu, unulu cá acel'a spre acoperirea lipseloru scólei competente se va piedepsí cu 10—20 fl. v. a.; ear in casu candu ast'a s'ar repetí, dupa impregiurari se-va si suspinde.“

„Acésta ordinatiune se comunica cu domnii protopopi districtuali gr.cat. si gr. orient., cá se indrume si pre respectivii preoti a veghiá asupr'a scóleloru, si cu curatorii scolari, cá tienendu inaintea ochiloru acésta ordinatiune, se grigéscá atátu de bunastarea scóleloru, cátu si de cercetarea loru.“ —

Multu onórate domnule redactoru! M'asi tiené fericitu, de asi poté infrumsetiá colónele multu pretiuitei fóie a. d. Vóstre „Sionulu romanescu“ cu reportarea acestoru fapte laudabile. Domnedicu cu noi!

A. P.

De la gur'a Siieului, 8 Octobre 1865.

(Estrasu din corespundintia.) In primavér'a si vér'a trecuta avuí necasu cu unii poporenii din Teuri, cari, turburati si atítiati fiendu, voira a trece la religiunea gr. orientala. Caus'a acestoi nelinisciri a fostu: cá dupa mórtea cantorulu localu, celu ce avú o remuneratiune de optu cupe de grauntie de la fiacare numeru, se aflara doui candidati, dintre cari celu mai debilu, numai cá se-si póta ajunge scopulu de a reesí cá cantoru, se promise, cumca va portá acésta deregutoria besericéscá singuru numai pentru scutirea de la greutati. Protopopulu tractulu le svatuí poporeniloru aplecati firesce spre unu atare tergu, cumca se dee celu puçinu 20 cr. v. a. cantorulu fiitoriu, primindu dintre competítorii pre celu mai bunu; inse, mai alesu cu fratíinii candidatulu alu doilea, n'a fostu cu potintí'a se ésa omulu la cale; dreptuce din partea protopopiatulu s'a relatiunatu lucrulu la maritulu ordinariatu episc., care citá pre candidati sese infaçisiedie inaintea s. consistoriu spre esaminare. Ci acumu ce se vedi? celu mai debilu, — póte desperandu de reusíre, — si-feece cu ajutoriulu rudeniiloru sale

o partida, mai ademenindu si pre alti mai multi, si inlocu se mérga la Ghierl'a se duse la domnulu protopopu gr. orientalu in Borgáu; eara cel'alaltu aretandu-se la diu'a prefipta inaintea santulu consistoriu si depunendu esamenu, capetá decretu de cantoru cu dreptu de a poté scóte tóta remuneratiunea, ce o avuse predecesoriulu lui repausatu.

Laudat'a hotaririre esíta de la episcopia facundu-se cunoscuta poporeniloru din Teuri, mai multi, maicuséma din familiere consangene cu candidatulu alu doilea, numaidecátu mi-insinuara trecerea si neliniscirile se incepura Dara, laudatu fia numele Domnului, laudati si omenii cei mai matori din acést'a parochia! cáci nelasandu a se elatí in credintia, cá trestí'a de ventu, nici a se seduce cá o jocareia de nescari ómeni ambitiosi si nesubordinati, acumu poporulu e liniseitu, afara dóra de cáti-va conducutori, si astfeliu din incercarile reuvoitóric ale unui seau altui omu nepaciuitu s'a alesu si se va alege nemiecu.

Nu s'a facutu inceputulu la astfeliu de conturbari aici, dara nici se voru finí aici, panacandu prin sinodu nu se va introduce o basa stabila, o normativa generala in privintí'a stolei si a lepticalelui preotiescu si cantoralu, si acceasi se fia primita de capii clerulu ambeloru confesiuni romanesci, panacandu nu va inectá cursulu asia-numitu alu „moralistiloru si seau popandosiloru,“ (usitatumai vertosula fratii nostri gr.or.*) (cáci, multiamita ceriulu! in díeces'a nóstra nu mai esista,) prin care se facu atáti'a popi, cáte radióre sunt seau cátu plóí'a; deunde in fiacare parochia, fia cátu de debila, afii uneori si doui si trei preoti. Asia d. e. in vecinele satutie, Brasíaleulu de susu si de diosu, parochie gr. orientale precumu se scie cu totulu mici, unde dupa, spus'a celoru betrani mainainte erá numai unu preotu, asta-di sunt — patru, firesce cá doui fora nici o functiune; apoi prin astfeliu de impregiurari desiguru cá se influintiédia cátu pre ascunsu cátu pre façia asemeni treceri si turburari sternite intre poporu. — Precumu am intielesu, venerabilii capi ai díecesei nóstre inca sub repausatulu episcopu a fostu gatitu o siema in privintí'a stolei si a lepticaleloru preotiesci, care se se fia cuminecatu cu celcalalte ordinariate romanesci, atátu gr. cat. cátu si gr. orient., spre opinare, provocandu-se a face pasi comuni in privintí'a acést'a. Spunu cá chiaru din partea maritului ordinariatu gr. orient. se nu se fia aflatu cu cale introducerea unei astfeliu de norme atátu de dorite pentru cá atátu de folositóric, dupa a carei primire [apoi] s'ar manifestá si vedé sentiulu celu curatu alu credintiei . . .

Cu acést'a ocasiune voiu se impartasiescu ce-va si despre scólele din tractulu nostru protopopescu alu Betlénului. Aceste tóte sunt in stare buna, ceea ce avemu de a multiamí între altii stimatulu d. jude procesualu Adolfu Floth, prin a carui staruintia demna de lauda tóte coperisiele scóleloru, preunde aceste au fostu coperite cu paie, se típara si in loculu loru se redicara coperisic de drantie seau scandure, meliorandu-se si respectivu delaturandu-se si alte defecte ce mai erá. Ba si frecventarea scólei inca a fostu mai regulata in anulu acestu decurendu trecutu cá mainainte, si sperámu, cá avendu pre st. domni'a sa si pre venitoriu de jude procesualu, cercetarea scóleloru nóstre va fí inca si mai regulata; cáci desu laudatulu d. jude procesualu nu numai demanda judiloru satesci, cá se veghiadie si pórté grigia de frecventarea scóleloru, lasandu apoi lucrulu intr' atát'a cá multi altii, ci si cérea: óre implinitu-s'a mandatulu? supunendu pre neimplinitori la piedépsa. Despre numerulu prunciloru din acestu tractu, cari ambla la scóla, despre progresulu facutu scl. cu alta ocasiune. —

N'ai crede, domnule redactoru, cátu de indiferinti sunt multi preoti de ai nostri cátra lectura si perfectiunarea sa. Provocarea maritului ordinariatu, cá celu puçinu cáte doi la-olalta se prenu-

*) Ba, dorere! inca si in archidíeces'a nóstra gr. c. cumu si in díeses'a Lugosiului. Red.

mere la „Sionulu“ nostru, erá pre-ací se remana sunetu desiertu. Administratoriulu actualu alu tractului indreptá o nóua provocare càtra clerulu tractualu, indemnandu-lu, cá déca nu doi celu puçinu trei la-olalta se se abunedie la unu esemplariu, si abia dupa acést'a provocare innoita se gasira trei patru prenumeranti. E dreptu, cà multi din preotii nostri sunt méseri; deunde pentru unii cá acesti'a ar fí fórte bine si de doritu, candu li-s'ar concede, cá déca nu totu macaru diumetate pretiulu de prenumerare se-lu póta dá din banii besericei, vedi bine cà mai alesu in casulu antáiu eu acea conditiune, cá fói'a se remana pentru beserica. Astfeliu de o parte s'ar asecurá mai bine si multu pretiuitulu nostru diurnalu besericescu, eara de alt'a aru poté mai multi a-se indulcí cu invetiaturele lui cele salutarie, mai multi a gustá din nectarulu, ce ni-lu intinde dinsulu. **M. F.**

Amvonulu.

Ajutorirea seau amorea deapropelui.

(finea.)

Prin amore diece seau o suta de ómeni se facu unu omu, si unulu se face diece seau o suta. — In traiulu teu aréta rigóre, in privinti'a traiului deapropelui teu demustra bunetate; se védia omenii, cà tu demandi lucruri micutie, eara insu-ti inplinesci lucruri mari. S. I. Crisostomu.

Iubirea adeverata iubescce dreptatea, judeca dupa dreptate, se lupta pentru dreptate, lucrurile le-inplinesce cu dreptate. Bed'a vener.

Iubirea domnedieésca e focu, lumina, miere, vinu, sóre. Focu, ce curatiesce in meditatiune mintea de spurcatiuni. Lumina e in rogatiune, impresorandu mintea cu stralucirea virtutiloru. Miere in multiamita, indulcindu mintea cu dulceti'a bunetatiloru domnedieesci. Vinu e in contemplare, inbetandu mintea cu desfatere svava si placuta. Sóre e in fericirea eterna, chiarificandu mintea cu cea mai serina lumina si inviosiandu-o cu cea mai placuta caldura, cu bucuria nespusa si cu tresaltare vecínica. Rabanu.

Celu ce vre a pregustá iubirea cea adeverata, invetie a iubi cu fragedíme pre Christosu, càci Christosu e iubire. — Mirésma placuta si cea mai buna e iubirea bunului celui mai inaltu, prin carea epidemiele mintiei se vindeca eara ochii animei se luminédia. S. Vasil. c. mare.

Asia incepe a iubi, cásícumu nu ti-ar fí iertatu a incetá. — Iubitoriulu scie, ce doresce; nu vede, ce gusta. Cine iubescce, ce-va i-se pare, visédia desceptu. Iubirea nu se póte cu sil'a stórce, dar póte trece. De la celu ce iubescce, cu lacremi se rescúmpari mani'a. — Iubescce parintii, de sunt drepti: de sunt altcumu, rabda cu iubire; celu maniosu multe-si mintiesce síe-si. Senec'a.

II. Locuri din s. scriptura. Cartea facerei, 4, 9—10; 18, 24—32. — Esír. 32, 32. — Adóu'a leg. 22, 1. — Iudec. 21, 2—3. — I. carte a imp. 18, 1. — II. cart. a imper. 1, 11; 18, 33. — II. Esdr. preste totu. — Tob. 1, 23 scl. — Malach. 2, 10. — Mat. 7, 12; 18, 21. — Marc. 12, 33. — Luc. 10, 33—34. — Ioan. 15, 12—13. — Fapt. ap. 7, 58—59. — Rom. 13, 8. — I. Cor. 4, 15; 13, 1—8; 13, 13. — Gal. 4, 19; 6, 1. — Efes. 4, 1—2. — I. Tes. 4, 9. — Filip. 1, 7. — I. Petr. 4, 8. — I. Ioan. 2, 10; 3, 16; 4, 20.

III. Esemple si asemenari. Moise asia de tare iubiá pre deaprópele, câtu se rogá lui Domnedieu: Dómne! iertale loru (Israelitoru) pecatulu acest'a, seau me sterge-din cartea vietiei. Esír. 2.

Santulu Ioanu evangelistulu indemná pre óra si minutu la implinirea mai cudeadinsulu a detorintiei de a iubi pre deaprópele; deci intrebatu fiendu de cine-va, cà de ce repetiesce eara si eara totu numai cuventele: „Fiiloru, iubiti-ve unii pre altii!“ — respunse: pentru cà e destulu cumu se cade, déca implinimu acést'a demandare a Domnului.

Marele apostolu Paulu doriá a fí aforisitu din beserica, déca cum'va acést'a ar postí-o mantuinti'a sufletésca a deapropelui.

S. Paulinu si s. Vincentiu de Paula dedera nu numai tóta averea loru, ci si pre sine, spre rescumpararea celoru prinsu.

Santii apostoli dedera cele mai frumóse esemple de iubirea deapropelui curata si gat'a spre jerfire. Aseminea si santii si dreptii din tóte vécurile, prelanga alte vertuti, au stralucitu mai alesu prin virtutea iubirei deapropelui, ceea ce e caracteristic'a unui crestinu.

Déca smintitii de fire si-sfasia trupulu propriu si cu tóte aceste ei inca ridu de acést'a, noi debunaséma nu ridemu cu dinsii impreuna, fora compatimimu pre acesti sermani morbosi. Chiaru asia nu trebue se ridemu, candu vedemu pre deaprópele sfasiandu-si sufletulu prin o viétia plina de foradelegi, ci se ne dóra de retacirile lui cele cumplite.

Precumu margaritarietele-si pierdu stralucirea, déca le-tiene omulu indelungatu in mana, ear in otietu se descompunu cu totulu: astfeliu si-pierde stalucirea si iubirea deapropelui, déca nu o deprindemu cu diligintia, si chiaru asia se descompune dinsa'a intr'o anima corupta de acrimia percateloru.

Cui i-place mierea, debunaséma nu despretiuesce celulele, ce o contienu: astfeliu, celu ce iubescce pre Domnedieu, iubescce si pre omu, care e unu vasu a lui Domnedieu, locuinti'a Spiritului s. si a darurilor lui nenumerate.

Precumu luminédia sórele mai antáiu muntii cei inalti, dupa acea dealurile mai scunde, si numai preurma vâile: asia trebue se iubimu si noi inainte de tóte pre Domnedieu, apoi pre ómeni, si in urma celealalte fapture ale lui Domnedieu.

Celu ce be din funtana seau se incaldiesce la sóre, nu folosesce cu aceea nici funtanei nici sórelui, ci síe: astfeliu folosesce si iubirea deapropelui mai puçinu deapropelui nostru, decâtu chiaru nóue.

Ce e temeli'a pentru edificiu, ast'a e iubirea pentru edificiu mantuirei sufletului.

Noi pentru scaderile nóstre câtu si mai câtu de mari nune pierdemu iubirea càtra noi insi-ne; asia nu a trebue se impiedece nici scaderile deapropelui iubirea nóstra càtra dinsulu.

Déca cine-va avendu vreo rana trupésca, acést'a de fric'a operatiunei o ascunde, nimene nu ne va tiené de crudi ci de indurati, déca noi o vomu descoperí-o; totu astfeliu stà lucrulu si cu ranele sufletesci.

Paserea numai cu o arépa nu póte sborá; cele dóue arepe ale sufletului sunt iubirea lui Domnedieu si a deapropelui.

Caus'a scufundarei unei corabie purcede din stricarea legaturei grindeloru si a scandureloru; asísiderea

se nemicesce orice societate, decum'va lipsesce in ea midiloculu unitoriu si incopciatoriu, adica iubirea.

IV. Motive. Spre iubirea deapropelului ne sternescu si indamna: 1) maretiulu esemplu a Mantuitorului nostru Isusu Christosu, carele pentru noi s'a micioratu si s'a datu pre sine mortiei. 2) Esemplulu angeriloru, cari cu o iubire desinteresata ne padiescu pre noi. 3) Iubirea santiloru si a dreptiloru, cari au fostu porurea gat'a a se jerfi pre sine pentru binele deapropelului. 4) Mandatulu lui I. Christosu, carele dechiar'a iubirea de celu mai de capetenia mandatu alu invetiaturei sale. 5) Cugetulu, cumca noi toti suntemu frati si fii ai aceluiasi parinte cerescu. 6) Innascut'a aplecare de a ne interesá de sórtea deapropelului, ceea ce e propriulu caracteru alu omenimei. 7) Necesitatea de a ne-ajutorá impromutatu, fora de care omulu singuritu nici in privinti'a trupului nu póte esiste; caci ce s'ar alege din copilu foru iubirea mumésca? 8) Dulceti'a virtutiei acestei'a si folosulu ei nespusu pentru véculu acést'a si celu viitoriu.

V. Midilóce de deprindere. Se ne straduimu inainte de tóte a nutri in noi iubirea cátra Domnedieu, caci ea e isvorolu iubirei deapropelului. Se ne dedámu a privi in fia-ce omu pre insu-si I. Christosu, sciendu, cá amesuratu acestei ne va si judecá dinsulu in diu'a cea de apoi. Se ne invetiamu a ne margini si infrená poftete nóstre dupa cele lumesci, si preste tóte se ne-insusímu virtutea ascultarei in intielesulu celu mai deplinu alu cuventului. In urma se precugetamu daunele, ce provinu din neiubire.

VI. Schelete de predicé. Arete-se, cumu avemu se iubimu pre deapropéle nostru, si adica: 1) cá pre noi insi-ne; 2) precumu ne-a iubitu si I. Christosu pre noi.

Arete-se fruptele iubirei deapropelului, si anume cele ce le-produce iubirea 1) prin svavitatea sa; 2) prin folosirea sa; 3) prin necesitatea sa.

Demustre-se insusíriile iubirei deapropelului, luandu-se acele pre rondu. dupa loculu I. Corint. 13, 4—7.

Se póte aretá modrulu, cumu potemu indreptá prin iubire pre deapropéle, adica: 1) Niciodata se nu ne apucámu de indreptare seau cura, pana nu cunóscemu mai antáiu cátu se póte mai bine patientulu. 2) Medicin'a spirituala se nu i-o intindemu patientului in tempulu unui parocsismu, d. e. intr' unu tempu, candu celu ce voimu a-lu indreptá e maniosu seau cuprinsu si domnitu de o alta patima. 3) Leacurile se nu se prea gramadésca; altcumu aru poté numai impedecá tame-duirea. 4) Scaderi si nepotintie secrete in secretu se se si vindece. 5) Vindecarea temple-se la tempulu seu. 6) Cerce-se radecin'a reului. 7) Intrebuintiedie-se la rane nu numai otietu ci si oleu. — Asemenarea acést'a se póte aplicá pana in amenuntími, si cá fórte populara va fi si eficace.

Spre a aretá eficacitatea si cuprinsulu iubirei deapropelului, se ne aruncámu intrebarea legiuitorului din scriptura: „Cine e deapropéle meu?“ In respunsu se insíramu tóte starile si etatile intre omeni, indegetandu deosebiriile loru lumesci si sufletesci, spre a demonstrá, cumca tóte aceste descliniri nu stramuta in ómeni natur'a omenésca generala, si cumca prin urmare façia cu acei'a nici iubirea nóstre nu trebue se se schimbe niciodata.

Ochire prin lumea politica

(din 1—15 Octobre.)

Cronica interna. Nu multu dupa sistem'a gubernementala austriaca cadiuta, cadiu si represintantele acelei'a acredítatu langa scaunulu pontificescu in Rom'a. Baronulu Bach se demisiuná. Insemnatatea, ce o atribue diurnalistic'a retragerii acestei a domnului baronu, i-face numai onóre. Cu tóte aceste parerea acelor'a se pare a fi mai adevérata, cari pre b. Bach lu-tienu nu intr'atát'a de creatoriulu, cátu mai vertosu de celu mai obedientu si mai credintiosu esecutoriulu alu sistemei trecute.

Denumirea noului ministru de comerciu fu surprindiatoria; nu inse pentru cá dóra lumea nu ar fi cunoscutu si sciutu, cumca loculu ministrului de negociu este vacante, ci pentru cá fu alesu de atare unu ostasiu, domnulu baronu Wüllerstorff, carele nu se bucurá de onórea, de a fi intre candidati. Baronulu Wüllerstorff a sierbitu in pusetiune inalta la marina, si cá atare a facutu calatorie in giurulu pamentului si a fostu insarcinatu de a studiá relatiunile de negociu ba si auctorisatu de a incheiá tractate de negotiataria. Alegerea facuta in acésta persóna se considera dreptu-aceea preste totu de cea mai nimerita. — Computulu finantiale, publicatu din partea regimului, ne-aréta o economisare in spesele statului. Diuariele se intréba acumu, cá cui i-se póte atribuí meritulu acest'a? Senatului imperialu, ce se stradiú in totu modrulu a crutiá, ori regimului actualu? Este lucru preafirescu, cá cui-va trebue se se atribue meritulu; destulu inse, cá poporulu se va bucurá de scaderea speseloru, fora se intrebe multu, cui are se-i mul-tiamésca.

Diuariele in generalu ne aducu pre tóta diu'a si deprin tote partile sciri despre tienerea de conferintie prin comitate si orasie cu scopu de a-se consultá asupr'a candidarii si alegeriloru de ablegati pentru dietele venitorie. — Dintre consultatiunile de asemenea caracteru, de si nu private, jóca rola mare universitatea Sasiloru din Transilvania, carea in 9 ale curintei si-deschise siedinti'a prima sub presiedinti'a comitelui natiunei C. Schmid. — Epistol'a Esc. sale parintelui metropolitu A. Sterc'a Siuluti, adresata cátra Esc. sa metropolitulu gr. or. Siagun'a, in privinti'a conchiamarei unei conferintie natiunale pre 20 Octobre, este alu doilea actu, de care ocupandu-se capetele politice si chiaru regimulu, jóca pre terenulu conferintieloru pentru alegeri o rola primaria. Laudat'a epistola incaldí animele multoru ingrigiti de sórtea natiunei in aceste impregiurari fórte critice. Doreru inse, cá, dupa cumu citimu in „Concordia,“ preasantí'a sa metropolitulu Siagun'a se fia tramisu unu respunsu negativu seau semi-negativu, motivatu cu aceea, cumca dupa faime Romanii nu aru voi congressu adunatu prin archierei, ci adunatu din membrii alesi de natiunea romana. Déca ne este iertatu inse a ne dá si noi modest'a parere, apoi noi credemu, cá Romanii dorescu unu congressu seau conferintia a intielegintiei romane in orice chipu, numai cá diet'a venitoria se nu ne coplesiésca mainainte de ce conducutori nostri si-aru fi cuminecatu svaturile unulu altui'a. Romaniloru, acumu ori niciodata uniti-ve in cugetu, uniti-ve 'n semtíri! — —

Mísicarile alegeriloru dietali in Ungaria sunt in cursulu celu mai bunu. — In Pest'a a pasitu b. Eötvös cu descoperirea programei sale inaintea alegatoriloru. Elu accentuadia in vorbirea lui intre altele, cumca mani-

festulu din 20 Septembrie a. c. a delaturatú tóte pedecele de impacare. Mai departe se exprima, cumca elu este pentru revisiunea legiloru din 1848. — „Pesti Napló“ aduce din pén'a lui Deák admonitiuni pentru linisce la alegeri si alaturarea toturoru partiteloru „langa cea mare natiunala.“

Cechii din Boemi'a si Moravi'a se pregatescu la serbarea dílei de 20 Oct. a. c., parte pentru manifestulu din 20 Sept. parte eara pentru diplom'a din 20 Octobre 1860, cari acte se unescu mai bine cu tendintiele loru federali, decâtu periculós'a pentru dinsií patenta din Fauru 1861.

Cronica esterna. Dintre tóte, câte potemu enará stimatiloru nostri cititori din lumea dinafara, este, cá dupa-ee regele Prusiei primi omagiulu ereditariu alu ducatului Lauenburg, unii dintre liberalii mai notabili ai Prusiei au inceputu a se dechiará pre fačia, cumca ei sunt pentru politic'a prusiana de adnec sare, desi acést'a politica e condusa de unu ministru neliberalu.

Cátu de góla de evenimente e politic'a esterna demustra si acea impregiurare, cá alocutiunea santului parinte Piu IX., tienuta in consistoriulu din 25 I. tr., prin carea se condamna denou insoçirea „murariloru liberi“ cá contraria besericeii crestine si periculósá securitatiei staturiloru, inca totu mai dá materia de vorbitu foiloru publice. Unii voru a vedé in numit'a alocutiune unu taiusiu indreptatu si incontr'a lui Napoleon III., fora cá se créda, cá deaici s'ar poté sterní vreunu conflictu politicu.

Panacandu Germani'a e totu imparechiata si svatulu confederatiunei germane din Francfortu se aréta totu asia de nepotiosu, cási mainainte: intre Franci'a si Prusi'a cresce amicéti'a neinctatu, si se dice, cá acést'a s'ar templá pre contulu Austriei. Intelnirea lui Bismarck cu imperatulu Francesiloru nu e mai multu fama, ci fapta complinita. Napoleonu in 7 I. c. se fia primitu pre ministrulu presiedinte prusianescu in Biaritz cu multa placere. Insemnatarea acestei conveniri nimeni nu o póte negá; dara, precumu observá fórté nimeritu cine-va, asta semenatura de tótna póte numai la primavéra o vomu vedé-o resarindu.

In urma—trecundu cu vederea preste aceea, cumca faim'a unui congresu europeanu totu se mai sustiene, si cumca lordulu Russell se fia tramisu cabinetulu rusescu unu memorialu energicu, provocandu-lu se se dechiare, cá nu vre a-si mai latí granitiele imperiului cátra Austri'a centrala, — mai amintimu numai scirea sosita din Constantinopolu, dupa care Pórt'a otomana s'ar pregatí, se póta intrevení cá potere vecina in Romani'a spre a restabilí acolo ordinea turburata. Órc se fia adaveratu? — „Medice, cura te ipsum!“

Varietati.

Escelinti'a sa parintele metropolitu Alesandru Sterc'a Siulutiu, dupa-ee ar fi petrucutu o septemana intréga in midiloculu nostru, plecá in 13. I. c. cu tere-nulu de sér'a din Vien'a cátra casa. Esc. sa, prelanga afacerile private si specialu besericesci, pentru cari a venit, in impregiurarile de fačia firesce cá a avutu convorbiri cu barbatii regimului si despre trebile politice si natiunali romanesci. Dechiararile cele france, ce spunu

cá le-a datu pretotindene venerandulu archipastoriu despre starea si doririle nóstre fačia cu evenimentele politice, ce se desvolta adi in patria, se speramu, cá voru fí indreptatu parerile multor'a, si astfeliu dóra nu voru se remana fora nici unu resultatu mangaiatoriu pentru noi. Domnedieu indelunge viéti'a scumpa a bunului archiereu si-lu póte pretotindeni in pace!

Ilustritatea sa archiepiscopulu i. p., dr Iosifu Sembratowicz, aflandu-se aici in caletoria cátra Rom'a, loculu resiedintiei sale cá superioru alu colegiului s. Atanasiu, capetá inviare de a merge mai antáiu la Constantinopolu spre a santí acolo unu episcopu pre sém'a Bulgariloru uniti.

Més'a papale incependu din sec. XVI. a fostu tot-deun'a fórté simpla si frugala. Sub Gregoriu XVI. més'a papei costá pre dí 5 scutati romani (scudi, cámu 7—8 fl.); ear Piu IX., care cá cardinalu nu spesíá pre dí pentru mancare mai multu de unu scutatu, facundu-se pontifice aflá, cumca demnitatea pontificale nu-lu indetoresce nici spre mai buna nici spre mai multa mancare.

In 8 I. c. se deschise in Strigону cu solemnitare maretulu edificiu nou alu seminariulu metropolitanu.

Renumitulu advocatu Berryer din Paris si-a si pregatitu copersieulu si mormentulu langa parintii sei in Augerville. Mors philosophiae optimus magister.

Descoperirea maretului monumentu a renumitului beliduce, principele Eugeniu de Sabaudi'a, postatu dinaintea curtiei imperatesci fačia in fačia cu monumentulu archiducelui Carolu, invingutoriulu de la Aspern, se va templá cu mare solemnitare Sambeta in 21. I. c.

Nou'a dícesea romanésca gr. orientala a Caranu-Sebisiului si-a si deschisu unu institutu teologicu domesticu. Ilustritatea sa preazelosulu episcopu díceseanu, Ioanu Popasu, provóca intr'o enciclica pre credintiosii romani gr. orientali la o colecta de bani facunda in folosulu noului seminaru romanescu.

Abati'a de Lekér in Ungari'a, proprietatea fundului relig. ungur., care erá principalulu midilocu de subsistentia a tenerului nostru seminaru clericalu din Ghierla, cancelari'a aulica unгурésca luandu-o de la laudatulu institutu besericescu romanu o conferi asiesoriulu consistorialu si profesoriu de de limb'a magiara la academi'a teresiana din Vien'a, Emericu Homoky; cu tóte cá si noulu episcopu díceseanu, Il. sa dr. I. Vancia, n'a lipsitu a face toti pasii receruti pana la maiestatea imperatului pentru pastrarea acestui isvoru de venituri pre sém'a seminariulu ghierlanu. Asia inaugurédia fratii nostri Magiarii fratietatea natiunala?! —

Post'a redactiunei. P. t. domniloru: I. B. in Oradea-ol. Ne pare fórté reu, cá deductiunile despre bas'a regimului besericescu, dealtmintrea cu multa eruditieune facute, au trecut preste marginile acele, intre cari i-este iertatu Sionului romanescu a-se inverti. Dreptu-ce noi numai atunci le-amu poté dá publicatatiei, candu amu tiené cu francesculu „va banque.“ — P. R. in Lugosiu. Totu asemenea suntemu nevoiti a Ve-respondere. Vointi'a nóstra de a Ve publicá articlulu ar fi cea mai prompta; dara, dupa cumu dice dicel'a romanésca, taia pop'a limb'a. — V. G. in San-Miclosiulumare. Materialulu, ce avusi bunetate a ni-lu tramite, suntemu gat'a prelanga puçine modificari a-lu dá la tipariu, numai ne mai tramite continuarea, cá cu atátu mai bine se ne-orientamu despre tendinti'a finala, rogandu-Te totodata, cá dnpa firea materiei se aduci mai multe fapte decâtu speculatiuni teoretice. — M. P. in Naseudu. Multiamita; in numerulu viitoriu.